

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію «РЕТИНОБЛАСТОМА: КЛІНІКА, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ»
під редакцією д.м.н., професора Бобрової Н.Ф.

М. Л. Аряєв,

член-кореспондент НАМН України, доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри педіатрії № 1 Одеського національного медичного університету

Актуальність теми рецензованої монографії визначається високою поширеністю ретинобластоми, як найбільш частого виду первинного пухлинного утворення очей у дітей. У світі частота ретинобластоми становить 11 випадків на 1 млн. дітей у віці до 5 років. Найбільш часта оцінка поширеності — 1 випадок на 18.000-30.000 народжених живими дітей. Щорічно в США діагностується 250-500 нових випадків ретинобластоми при відсутності расових і статевих відмінностей (Marichelle Aventura Isidro, 2019). Значення монографії пов'язано також з потребою своєчасної діагностики ретинобластоми. У середньому, захворювання діагностується у дітей у віці до 1,5 років. До 5 років виявляється у 90% випадків.

У монографії знайшов відображення багаторічний досвід відділу офтальмопатології дитячого віку ДУ «Інститут очних хвороб і тканинної терапії ім. В.П.Філатова НАМН України» з проблеми, що не втрачає актуальності до теперішнього часу — лікування злоякісної пухлини органа зору у дітей. В останні десятиріччя спостерігається збереження достатньо високого рівня захворюваності на ретинобластому, що викликає необхідність аналізу існуючих методів діагностики і лікування та розробки удосконалених методів впливу на пухлину. Незважаючи на певні досягнення в діагностиці та лікуванні цього важкого захворювання дитячого віку, значний прорив в проблемі лікування ретинобластоми в останні роки пов'язаний із розробкою методів локальної хіміотерапії, удосконаленням технологій локальної деструкції внутрішньоочної пухлини, які дають надію на збереження не тільки хворого ока, та й навіть зору, ця проблема залишається не до кінця вирішеною у педіатричній офтальмології.

Результатом праці колективу авторів – співробітників відділу офтальмопатології дитячого віку інституту під керівництвом заслуженого діяча науки і техніки України, багаторічного керівника відділу, професора Надії Федорівни Бобрової, з'явився глибокий аналіз епідеміології, діагностики, клінічних особливостей та сучасних методів лікування ретинобластоми у дітей.

Дуже цікавим є історичний розділ монографії, який надає уяву про розвиток проблеми на різних етапах розвитку офтальмології, внесок видатних європейських та українських фахівців у вирішення питання лікування ретинобластоми. Розділ, присвячений епідеміології ретинобластоми, інформує читача про розповсюдження за-

хворювання у різних регіонах світу, досвід різних країн в організації медичної допомоги дітям з цією патологією.

Важливим та корисним для практичної роботи є розділ, присвячений класифікації ретинобластоми, в якому представлені різні її варіанти, що значною мірою відбивають хід еволюції методів боротьби з ретинобластою в світовій офтальмології, розвиток діагностичних та лікувальних заходів.

Розділ, присвячений опису клінічних проявів ретинобластоми, надає можливість офтальмологу уявити всі особливості проявів пухлини в залежності від стадії процесу, що має за мету підвищити як клінічний досвід, так і посилити онконастороженість лікарів у випадках ускладнених клінічних ситуацій, коли діагностика може бути значно утруднена внаслідок наявності симптомів, маскуючих пухлину під інші офтальмологічні захворювання.

Розділ, що стосується сучасної діагностики ретинобластоми, відображає можливості сучасних інструментальних методів дослідження, аналізує їх діагностичну цінність.

Ключовим у монографії є розділ, присвячений опису та аналізу існуючих методів лікування ретинобластоми, оскільки саме правильний вибір найбільш оптимального

та ефективного методу лікування у кожному клінічному випадку, який приведе до найбільш швидкого та безпечного клінічного ефекту, є наріжним каменем в процесі надання спеціалізованої медичної допомоги. Важливим є те, що викладені у монографії результати використання різних сучасних високоефективних методів лікування ретинобластоми є результатом власних спостережень та досвіду авторів, які зазнали ретельного аналізу під час виконання науково-дослідних робіт. Пріоритетність частини з представлених розробок захищена патентами України.

Прикладом успішного розвитку сучасного напрямку в лікуванні ретинобластоми є досягнення відділу дитячої офтальмології у розробці органозберігаючих методів. За останнє десятиліття активно розвивались методи адресної цільової хіміотерапії при ретинобластомі, такі як інтраартеріальна, періокулярна та інтравітреальна, що дозволяють знизити негативний вплив системної ПХТ на організм дитини. Науково-клінічні розробки, проведені авторами монографії під керівництвом професора Н.Ф.Бобрової, показали, що найбільш перспективним напрямком локальної хіміотерапії є інтравітреальне введення цитостатиків, яке дозволяє досягти найбільш високої концентрації хіміотерапевтичного агента при введенні його безпосередньо в порожнину ока, тоді як системна концентрація в організмі зберігається на можливо низькому рівні. Враховуючи постійний характер досліджень, що проводяться у відділі офтальмопатології дитячого віку інституту ім. В.П. Філатова, не дивним є, що саме в стінах цього закладу був розроблений метод поєднаної хіміотерапії, що передбачає комплексне системне і локальне хіміотерапевтичне лікування, який був застосований вперше в Європі. Накопичений за 10 років досвід використання довів високу ефективність методу, завдяки чому в значній кількості випадків вдалося не тільки зберегти життя дітям, а й саме око.

Великий інтерес викликає розділ, присвячений опису генетичних особливостей патології та гістологічних досліджень пухлини.

Значним внеском у розвиток та удосконалення надання високоспеціалізованої офтальмоонкологічної допомоги дітям з ретинобластомою в Україні є розроблений Протокол лікування цього захворювання, який передбачає послідовність кроків від моменту встановлення діагнозу до госпіталізації до спеціалізованого стаціонару — так званий маршрут пацієнта, необхідний об'єм діагностичних та лікувальних заходів. Розроблена система спрямована на забезпечення якнайповнішої і адекватної допомоги в кожному конкретному випадку. Впровадження цієї системи в практичну діяльність дозволить врятувати життя та зір не однієї сотні дітей, які страждають на високозлоякісне новоутворення. Це є особливо важливим, оскільки мова йде про дітей — майбутнє країни. Безумовне практичне значення монографії полягає в підтримці своєчасної діагностики ретинобластоми на основі взаємодії лікарів різних спеціальностей. Прогноз при ретинобластомі сприятливий при наявності оперативної медичної допомоги. Загальна виживаність в США і Великобританії в даний час перевищує 85%.

Перевагою монографії є доступне і логічне викладення матеріалу, велика кількість кольорових ілюстрацій, що дозволяють читачеві побачити всі описані клінічні випадки, результати представлених в роботі методик лікування. Матеріали, представлені в монографії, відповідають найвищим вимогам сучасної науки і практики.

Монографія є дуже корисним джерелом знань про сучасні методики діагностики та лікування ретинобластоми у дітей для широкого кола офтальмологів, як первинної ланки, так і офтальмохірургів, педіатрів, неонатологів.